Lieta Nr.A42722509
A04211-11/42

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rēzeknē 2011.gada 4.martā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis M.Šļakota

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu kas ierosināta pēc *R.G.* pieteikuma par Veselības inspekcijas Kontroles pārvaldes faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, Veselības ministrijas 2008.gada 3.decembra lēmuma Nr.V-01-20fiz.17/1281 atcelšanu un morālā kaitējuma atlīdzināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] *R.G.* (turpmāk arī – pieteicējs) vērsās Veselības inspekcijā ar 2008.gada 16.septembra iesniegumu, kurā norādīja šādus apstākļus.

Pieteicējam 2008.gada 14.septembrī pēc ēšanas sākušās sāpes vēdera rajonā, seja kļuvusi dzeltenzaļa un ātri pieceļoties reibusi galva. Savukārt 2008.gada 15.septembrī no rīta cietuma medmāsas apgaitas laikā pieteicējs vērsies pie medmāsas ar lūgumu izsaukt ārstu. Līdz pat iesnieguma uzrakstīšanas dienai (16.septembrim) ārsts pieteicēju nav apskatījis. 2008.gada 15.septembra vakarā uz pieteicēja jautājumu, kad viņu apskatīs ārsts, medmāsa atbildējusi, ka par to neatbild, tāpēc nezina.

Pieteicējs uzskata, ka viņam netika sniegta medicīniskā palīdzība un cietuma ārsti nepilda savus pienākumus.

Pieteicējs lūdza Veselības inspekciju: 1) izskaidrot Daugavpils cietuma ārstiem viņu darba pienākumus un veikt nepieciešamos pasākumus, lai nākotnē ārstu būtu iespējams izsaukt ātrāk, nekā pāris dienu laikā; 2) paskaidrot pieteicējam, kurš ir atbildīgs par cietuma ārstu bezdarbību, ignorējot pieteicēja sūdzības par veselību.

[2] Atbildot uz pieteicēja 2008.gada 16.septembra iesniegumu, Veselības inspekcijas Kontroles pārvaldes vadītāja 2008.gada 20.oktobra vēstulē Nr.G-3031/36-6-1090/7506 norādīja, ka ir saņemts Daugavpils cietuma Medicīnas daļas priekšnieka paskaidrojums, kurā viņš informē, ka pieteicējam 2008.gada 15.septembrī steidzama ārsta apskate nebija vajadzīga. Pieteicējs 2008.gada 15.septembrī bija pierakstīts uz pieņemšanu pie ārsta plāna kārtā. 2008.gada 19.septembrī ārsts pieteicēju apskatīja. Pieteicējs nekādas sūdzības par kuņģa zarnu trakta darbības traucējumiem neizteica, lūdza pārbaudīt savu svaru un augumu.

Pieteicējam arī atgādināts, ka atbilstoši Ministru kabineta 2007.gada 20.marta noteikumu Nr.199 ,,Noteikumi par apcietināto un notiesāto personu veselības aprūpi izmeklēšanas cietumos un brīvības atņemšanas iestādēs" (turpmāk – Noteikumi Nr.199) 7.punktam, ja pieteicējs vēlas saņemt primārās veselības pakalpojumus, viņam pēc paša iniciatīvas ar rakstisku lūgumu, kurš tiek reģistrēts, jāvēršas pie cietuma ārsta, ārsta palīga vai zobārsta, kā arī mutvārdos pie uzrauga vai Medicīnas daļas personāla apgaitas laikā, gadījumos, ja nepieciešama tūlītēja neatliekamā medicīniskā palīdzība.

[3] 2008.gada 28.oktobrī pieteicējs vērsās Veselības inspekcijā ar iesniegumu, lūdzot Veselības inspekcijas Kontroles pārvaldes faktisko rīcību atzīt par prettiesisku, jo saņemtā atbilde ir pretlikumīga. Vienlaikus lūdza atlīdzināt morālo kaitējumu Ls 500 apmērā.

Ar Veselības inspekcijas vadītāja 2008.gada 20.novembra lēmumu Nr.1/5/5-1/8402 noraidīts lūgums daļā par Veselības inspekcijas Kontroles pārvaldes faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, savukārt lūgums daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu pārsūtīts Veselības ministrijai. Ar Veselības ministrijas valsts sekretāra 2008.gada 3.decembra lēmumu Nr.V-01-20fiz.17/1281 noraidīts lūgums atlīdzināt morālo kaitējumu.

[4] Pieteicējs 2009.gada 5.aprīlī vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu, kurā lūdza: 1) atzīt par prettiesisku Veselības inspekcijas Kontroles pārvaldes vadītāja 2008.gada 20.oktobra vēstuli Nr.G-3031/36-6-1090/7506; 2) atcelt Veselības ministrijas 2008.gada 3.decembra lēmumu Nr.V-01-20fiz.17/1281; 3) piedzīt pieteicēja labā atlīdzinājumu par morālo kaitējumu Ls 500 apmērā.

Pieteikumā norādīts, ka Veselības inspekcijas Kontroles pārvalde nebija tiesīga piekrist cietuma administrācijas paskaidrojumam, ka pieteicējam nebija vajadzīga steidzama medicīniskā palīdzība. Šādu secinājumu nedrīkstēja izdarīt, jo ārsts pieteicēju no 2008.gada 14.septembra līdz 2008.gada 19.septembrim nav apskatījis.

Prettiesiskā Veselības inspekcijas Kontroles pārvaldes atbilde pati par sevi ir pietiekams pamats, lai konstatētu pieteicēja ciešanas un līdz ar to morālo kaitējumu. Saņemot Veselības inspekcijas Kontroles pārvaldes vadītājas 2008.gada 20.oktobra atbildi Nr.G-3031/36-6-1090/7506 pieteicējs izjuta bailes par savu veselību, dzīvību, izjuta pazemojumu par atstāšanu bezpalīdzīgā situācijā, kā arī tika aizskarts viņa gods un cieņa. Stresa situāciju dēļ pieteicējam radušās psihiska rakstura problēmas, kuras viņš jau ilgāku laiku cenšas atrisināt ar cietuma psihologa palīdzību.

[5] Veselības ministrija tiesai iesniegtajā rakstveida paskaidrojumā neatzina pieteikumu un norādīja, ka neizpildoties Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Atlīdzināšanas likums) 4.panta prasībām par valsts iestādes prettiesisku rīcību, ministrija atbilstoši likuma 18.panta otrās daļas prasībām noraidīja pieteicēja lūgumu par morālā kaitējuma atlīdzināšanu. Veselības ministrija paskaidro, ka nav konstatēts pieteicēja subjektīvo tiesību aizskārums.

Pieteicējs pieteikumā izsaka minējumus, kuri nav apstiprināti ar lietā konstatētiem faktiem, kā, piemēram, cietuma administrācijas viltus/nepatiesas liecības. Šādus minējumus pieteicējs norāda kā tiesisku pamatojumu viņam radītajām ciešanām.

Izlemjot prasījumu par morālā kaitējuma atlīdzināšanu, ir jānovērtē kaitējuma izraisītās personas ciešanas. Šādam novērtējumam jābūt objektīvam balstoties uz pierādījumiem. Veselības ministrijas skatījumā pieteikumā nav norādīti šādi pierādījumi.

[6] Veselības inspekcija tiesai iesniegtajā rakstveida paskaidrojumā norāda, ka pieteikumu neatzīst pilnībā.

Paskaidrojumā norādīts, ka Veselības inspekcijas administratīvais akts vai faktiskā rīcība, sniedzot veselības aprūpes kvalitātes novērtējumu, attiecas uz katram indivīdam ļoti svarīgu un nozīmīgu dzīves jomu, tomēr nevar ignorēt apstākli, ka inspekcija atbilstoši tai noteiktajiem uzdevumiem un funkcijām vērtē pagātnē noritējušu veselības aprūpi. Tādējādi neatkarīgi no novērtējuma kvalitātes tas aktīvi neietekmē un neizmaina pagātnē notikušu veselības aprūpi un ārstniecības procesu, t.i., neietekmē privātpersonas veselības aprūpi.

Veselības inspekcijas ieskatos starp Veselības inspekcijas administratīvo aktu un kādu morālu kaitējumu pieteicējam nepastāv cēloņsakarība, kā arī, pēc administratīvā akta pieņemšanas pieteicējam nav radies kāds kaitējums.

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 114.panta pirmo daļu, ja lietā esošie dokumenti ir pietiekami un tam rakstveidā piekritis pieteicējs, tiesa var izspriest lietu bez tiesas sēdes (rakstveida procesā).

Pieteicējs iesniegumā tiesai ir piekritis lietas izskatīšanai rakstveida procesā (*lietas 100.lapa*). Pārbaudījusi lietas materiālus, tiesa secina, ka lieta izskatāma rakstveida procesā, jo lietā esošie dokumenti ir pietiekami un tam rakstveidā ir piekritis pieteicējs.

Motīvu daļa

[8] Tiesa, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, atzīst, ka pieteikums ir daļēji pamatots un apmierināms daļā.

[9] Saskaņā ar Ministru kabineta 2008.gada 5.februāra noteikumu Nr.76 „Veselības inspekcijas nolikums" (turpmāk – Veselības inspekcijas nolikums) 2.punktu, Veselības inspekcijas darbības mērķis ir īstenot valsts pārvaldes funkcijas veselības nozares uzraudzībā un kontrolē, lai nodrošinātu minēto jomu regulējošo normatīvo aktu prasību ievērošanu un izpildi.

Saskaņā ar Veselības inspekcijas nolikuma 3.1.punkts punktu Veselības inspekcijas funkcijās ietilpst uzraudzīt un kontrolēt ārstniecības iestādēm saistošo normatīvo aktu izpildi veselības aprūpes un darbspējas ekspertīzes jomā, kā arī veselības aprūpes profesionālo un darbspējas ekspertīzes kvalitāti ārstniecības iestādēs.

Lai izpildītu noteiktās funkcijas, Inspekcijas uzdevumos cita starp ietilpst šādi uzdevumi: veikt ekspertīzes un sniegt atzinumus par veselības aprūpes un darbspējas ekspertīzes kvalitāti ārstniecības iestādē (..) (4.1.punkts); atbilstoši kompetencei izskatīt fizisko un juridisko personu sūdzības, iesniegumus un priekšlikumus (4.3.punkts); Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā paredzētajos gadījumos izskatīt administratīvo pārkāpumu lietas un uzlikt administratīvos sodus (4.9.punkts).

Ārstniecības likuma 22.pants (bija spēkā pieteicēja 2008.gada 16.septembra iesnieguma saņemšanas un izskatīšanas brīdī; tagad attiecīgs tuvs regulējums ir ietverts Pacientu tiesību likuma 4. un 18.pantā) noteica, ka pacientam ir tiesības saņemt sniegtās veselības aprūpes kvalitātes novērtējumu normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Ja persona ir vērsusies Veselības inspekcijā ar iesniegumu par veselības aprūpes pārkāpumiem, kas ir pieļauti attiecībā uz viņu, inspekcijai ir iespējami divi darbības veidi.

Pirmais – administratīvā pārkāpuma lietvedības ierosināšana, atzīstot iesniedzēju par cietušo. Tā rezultātā tiek pieņemts administratīvais akts, kurš adresēts attiecīgajai ārstniecības personai, bet kuru atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 261.panta otrajai daļai var pārsūdzēt arī cietušais. Otrs darbības veids – sniegtās veselības aprūpes kvalitātes novērtējuma sniegšana, uz kuru pacientam ir tiesības atbilstoši Ārstniecības likuma 22.pantam. Likums neprecizē šāda novērtējuma mērķi, taču no likuma normām kopsakarā var secināt, ka mērķi ir vairāki – veselības aprūpes kvalitātes uzlabošana, pacients var izmantot novērtējumu kā vienu no pierādījumiem citā ar veselības aprūpi saistītā procesā. Inspekcijas sniegtais veselības aprūpes kvalitātes novērtējums nav saistošs nevienai personai, taču, tā kā pacientam uz to ir tiesības, tas uzskatāms par faktisko rīcību.

Tas, kuru no darbības veidiem inspekcijai jāizvēlas, atkarīgs no pacienta iesnieguma, iespējamā pārkāpuma nopietnības, administratīvā pārkāpuma noilguma un citiem apstākļiem (*sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2008.gada 16.oktobra sprieduma lietā Nr.SKA-411/2008 9.punktu*).

[10] Konkrētajā gadījumā pēc pieteicēja 2008.gada 16.septembra iesnieguma saņemšanas Veselības inspekcija nav lēmusi par administratīvā pārkāpuma lietas ierosināšanu. Veselības inspekcijas Kontroles pārvaldes vadītājas 2008.gada 20.oktobra vēstule Nr.G-3031/36-6-1090/7506 ir apskatāma kā faktiskā rīcība – Inspekcijas vērtējums par pieteicēja iesniegumā norādīto sūdzību pamatotību, ārstniecības iestādei (Daugavpils cietuma Medicīnas daļai) saistošo normatīvo aktu izpildi veselības aprūpes jomā.

Lietā ir strīds par to, vai Veselības inspekcijas Kontroles pārvaldes vadītājas 2008.gada 20.oktobra vēstulē Nr.G-3031/36-6-1090/7506 sniegtais vērtējums ir tiesisks.

[11] Atbilstoši APL 250.panta trešajai daļai tiesa taisa spriedumu par iestādes faktisko rīcību, pārbaudījusi, vai faktiskā rīcība veikta, ievērojot procesuālos un formālos priekšnoteikumus, un vai tā atbilst materiālo tiesību normām.

Tātad, attiecībā uz Veselības inspekcijas Kontroles pārvaldes vadītājas 2008.gada 20.oktobra vēstuli Nr.G-3031/36-6-1090/7506 kā faktisko rīcību tiesai no sākuma ir jāpārbauda, vai Veselības inspekcija ir ievērojusi procesuālos priekšnoteikumus. Tā kā speciālās tiesību normas nenosaka speciālos procesuālos priekšnoteikumus, tiesai jāpārbauda, vai ir ievēroti vispārējie procesuālie tiesību principi.

Tiesai pašai nav jāanalizē medicīniskā dokumentācija, jo tiesa nevar veikt faktisko rīcību iestādes vietā, bet tikai var pārbaudīt tās veikšanas pareizību, konstatēt tās tiesiskumu vai prettiesiskumu un uzdot iestādei pienākumu veikt attiecīgu faktisko rīcību (*sal., sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 22.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-378 10., 13.punktus*). Tiesai ir jāpārbauda, vai Veselības inspekcija, kontrolējot normatīvo aktu izpildi veselības aprūpes jomā, ir noskaidrojusi visus nepieciešamos apstākļus un izdarījusi pamatotus secinājumus (*sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2008.gada 16.oktobra sprieduma lietā Nr.SKA-411/2008 10., 11.punktus*).

[12] APL 14.^{1}pantā noteiktais procesuālā taisnīguma princips paredz, ka iestāde un tiesa, pieņemot lēmumus, ievēro objektivitāti un dod procesa dalībniekiem pienācīgu iespēju izteikt savu viedokli un iesniegt pierādījumus. Amatpersona, par kuras objektivitāti var pastāvēt pamatotas šaubas, nepiedalās lēmuma pieņemšanā.

Saskaņā ar APL 59.panta pirmo un otro daļām, pēc administratīvās lietas ierosināšanas iestāde iegūst informāciju, kas saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir nepieciešama, lai pieņemtu attiecīgo lēmumu. Iegūstot informāciju, iestāde var izmantot visas tiesiskās metodes, arī iegūt informāciju no administratīvā procesa dalībniekiem, citām institūcijām, kā arī ar liecinieku, ekspertu, apskates, dokumentu un cita veida pierādījumu palīdzību.

Saskaņā ar APL 67.panta otrās daļas 6.punktu rakstveidā izdotam administratīvajam aktam ir jāsatur administratīvā akta pamatojums, (..), savukārt, atbilstoši šī panta trešajai daļai, administratīvā akta faktu konstatējuma daļā ir jānorāda pierādījumus, uz kuriem pamatoti secinājumi, un argumentus, uz kuru pamata pierādījumi noraidīti. Tas nepieciešams, lai ievērotu privātpersonas konstitucionālās tiesības saņemt pamatotu un saprotamu atbildi no iestādes, kurā tā ir vērsusies.

Personai ir tiesības zināt, kāpēc ir pieņemts tieši šāds lēmums un ne savādāks. Ievērojot to, ka lēmums vērsts uz privātpersonu, tam ir jābūt saprotamam, proti, tajā jābūt argumentiem, kas pamato iestādes lēmumu, lai lēmuma adresāts vismaz ar citu personu (ekspertu, zinātāju u.c.) palīdzību varētu saprast, vai lēmuma pamatojums attaisno pieteicējam noraidītās tiesības. Lai gan Veselības inspekcijas Kontroles pārvaldes vadītājas 2008.gada 20.oktobra vēstule Nr.G-3031/36-6-1090/7506 nav administratīvais akts, bet faktiska rīcība, saskaņā ar APL 3.panta trešo daļu šā likuma noteikumi, kas attiecas uz administratīvo aktu, ir attiecināmi arī uz faktisko rīcību (..) tiktāl, ciktāl tas nav pretrunā ar šo administratīvā procesa institūtu būtību vai ciktāl citas tiesību normas nenosaka citādi. Līdz ar to, arī faktiskajai rīcībai, kas prasa no iestādes apstākļu izvērtēšanu, ir jāsatur pamatojums.

Kā izriet no tiesu judikatūras lietās par Veselības inspekcijas atzinumu tiesiskumu, jebkuram atzinumam ir jāsatur ne tikai pārbaudīto pierādījumu apraksts, bet arī šo pierādījumu un konstatēto faktisko apstākļu izvērtējums. Tāpat svarīgi, lai persona saņemtu skaidru, saprotamu un motivētu atbildi uz jautājumiem, kurus tā uzdevusi. Ir jānorāda, kas tieši ir par pamatu izdarītajiem secinājumiem (*sk. Administratīvās apgabaltiesas 2006.gada 26.aprīļa sprieduma lietā AA43-0999-06 9.1. punktu*).

[13] Izvērtējot Veselības inspekcijas Kontroles pārvaldes vadītājas 2008.gada 20.oktobra vēstuli Nr.G-3031/36-6-1090/7506 (*lietas 8.lapa, sk. sprieduma [2] punktu*) atbilstoši iepriekš norādītajām tiesību normām, tiesa atzīst, ka tā nav tiesiska.

Pieteicējs savas sūdzības par veselības aprūpes kvalitāti ir norādījis 2008.gada 16.septembra iesniegumā (*lietas 141.lapa, sk. sprieduma [1] punktu*). No Veselības inspekcijas Kontroles pārvalde atbildes neizriet, ka tā būtu sniegta, objektīvi izvērtējot pieteicēja norādītos strīdus apstākļus.

Atbildē ir tikai atreferēts Daugavpils cietuma Medicīnas daļas priekšnieka sniegtais paskaidrojums, saskaņā ar kuru pieteicējam 2008.gada 15.septembrī steidzama ārsta apskate nebija vajadzīga, savukārt 2008.gada 19.septembrī pieteicējs nekādas sūdzības par kuņģa-zarnu trakta veselības stāvokli nav uzrādījis. Ir citēts arī Noteikumu Nr.119 7.punkts. Veselības inspekcijas Kontroles pārvaldes vadītājas 2008.gada 20.oktobra vēstule Nr.G-3031/36-6-1090/7506 nesatur nekādu izvērtējumu par pieteicēja un Daugavpils cietuma Medicīnas daļas sniegtajām ziņām.

Veselības inspekcijas citē Noteikumu Nr.199 7.punktu, saskaņā ar kuru pieteicējam ir tiesības vērsties pie Medicīnas daļas personāla apgaitas laikā. Pieteicējs 2008.gada 16.septembra iesniegumā ir norādījis, ka 2008.gada 15.septembrī no rīta cietuma medmāsas apgaitas laikā vērsies pie medicīnas māsas ar lūgumu izsaukt ārstu. Tātad, pieteicēja iesniegums satur ziņas par to, ka viņš ir rīkojies Noteikumu Nr.199 7.punkta kārtībā. No Veselības inspekcijas atbildes nav saprotams, vai pieteicēja paskaidrojums tiek uzskatīts par nepatiesu. No lietas materiāliem arī neizriet, ka Veselības inspekcija par šo apstākli būtu veikusi detalizētu pārbaudi, piemēram, pieprasījusi un saņēmusi Daugavgrīvas cietuma medicīnas darbinieku paskaidrojumus, kuri ir strādājuši konkrētajā dienā.

Tāpat tiesai nav saprotams, vai Veselības inspekcija konkrētajā situācijā atzīst par pamatotu Daugavpils cietuma Medicīnas daļas informāciju par to, ka pieteicējam steidzama ārsta apskate nebija vajadzīga. Ja Daugavpils cietuma Medicīnas daļas paskaidrojuma atreferējums tomēr nozīmē, ka Veselības inspekcija šim paskaidrojumam piekrīt, tad no atbildes nav saprotams, uz kāda pamata ir izdarīts secinājums, ka ārsta apskate nebija vajadzīga – vai tādēļ, ka pieteicējs ar attiecīgu lūgumu nav vērsies, jeb arī tas ir konstatēts izvērtējot konkrētos apstākļus. Nav

saprotams, kas minēto izvērtējumu ir veicis, savukārt no lietas materiāliem neizriet, ka informācija par šo apstākli ir iegūta un izvērtēta.

[14] Tiesa secina, ka pieteicējam nav sniegts saprotams, uz objektīviem faktiem pamatots vērtējums par viņa veselības aprūpes kvalitāti konkrētajā situācijā. Pieteicējs nav saņēmis atbildi, vai ārstniecības personu rīcība aprakstītajā situācijā bija tiesiska. Veselības inspekcija nav arī noraidījusi pieteicēja sūdzību kā nepamatotu un faktiskajiem apstākļiem neatbilstošu. Veselības inspekcijas Kontroles pārvaldes vadītājas 2008.gada 20.oktobra vēstulē Nr.G-3031/36-6-1090/7506 sniegts tikai formāls vienas puses (ārstniecības personas) paskaidrojuma atstāstījums un citēta tiesību norma, bet nekāds izvērtējums nav veikts. Līdz ar to, ir aizskartas pieteicēja tiesības saņemt Ārstniecības likuma 22.pantā paredzēto veselības aprūpes kvalitātes novērtējumu.

[15] Pieteicējs lūdz atcelt Veselības ministrijas 2008.gada 3.decembra lēmumu Nr.V-01-20fiz.17/1281, ar kuru noraidīts lūgums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu. Lai gan lieta ir ierosināta arī par minētā lēmuma atcelšanu, tiesa konstatē, ka pēc būtības ir izskatāms prasījums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu – morālā kaitējuma atlīdzinājumu, savukārt Veselības ministrijas 2008.gada 3.decembra lēmuma Nr.V-01-20fiz.17/1281 atcelšana nav patstāvīgs prasījums.

Minētais secinājums pamatojas atziņā, ka atteikuma izdot labvēlīgu aktu, kas ir negatīvs administratīvais akts, atcelšana nedod pieteicējam labumu, kuru viņš vēlas iegūt. Līdz ar to, nelabvēlīgais administratīvais akts, ar kuru iestāde atteikusi apmierināt pieteicēja prasījumu, ir vērtējams vienīgi kā lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas rezultāts, tas ir, priekšnoteikums, lai persona varētu vērsties tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, bet šī nelabvēlīgā administratīvā akta atcelšana nav patstāvīgs pieteikuma priekšmets (*sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2008.gada 10.aprīļa spriedumu lietā Nr.SKA-100/2008*).

[16] APL 92.pants nosaka, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personīgo kaitējumu, kā arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Pieteicējs ir izvirzījis prasījumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 500 apmērā. Kā pamatu norādījis pieteikumā aprakstīto faktisko rīcību – Veselības inspekcijas bezdarbību izskatot pieteicēja iesniegumu par cietuma ārstniecības personu profesionālo darbību. Pieteicējs norāda, ka nesaņemot tiesisku Veselības inspekcijas atzinumu, viņš izjutis bailes par savu veselību un dzīvību, pazemojumu par atstāšanu bezpalīdzīgā situācijā, ticis aizskarts pieteicēja gods un cieņa. Stresa situācija izraisījusi psihiska rakstura problēmas.

[17] Atlīdzināšanas likuma 9.pants nosaka, ka morālais kaitējums šā likuma izpratnē ir fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums.

Atbilstoši Atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmajai daļai, lai noteiktu tiesības uz atlīdzinājumu, jākonstatē tieša cēloņsakarība starp iestādes prettiesisko rīcību un cietušajam nodarīto zaudējumu, proti, ir jākonstatē objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radītajām laika ziņā sekojošām kaitējumu radošām sekām. Ir jākonstatē, ka minētā rīcība rada un nosaka šo seku iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šīs sekas.

Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 11.panta trešo daļu morālā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats uzskatāms par pierādītu, ja ir pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums. Privātpersonai ir pienākums norādīt morālā kaitējuma atlīdzinājuma apmēru.

Tiesa ir atzinusi, ka Veselības inspekcijas Kontroles pārvaldes vadītājas 2008.gada 20.oktobra vēstulē Nr.G-3031/36-6-1090/7506 sniegtais vērtējums nav sniegts atbilstoši tiesību normu prasībām, līdz ar ko ir pamats atzīt, ka ir noticis pieteicēja tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. Turklāt, faktiskās rīcības prettiesiskumu tiesa atzina tieši tādēļ, ka Veselības inspekcija nav izvērtējusi pieteicēja iesniegumu un nav sniegusi uz to objektīvas, pamatotas atbildes. Pieteicējs nav saņēmis vērtējumu, vai cietuma ārstniecības personu rīcība konkrētajā situācijā ir bijusi tiesiska. Ar šādu rīcību iestāde faktiski ir atteikusies sniegt pieteicējam likumā paredzēto atzinumu par veselības aprūpes kvalitāti konkrētajā situācijā. Pie šādiem apstākļiem tiesas ieskatā pieteicēja tiesību aizskārums ir būtisks.

Tātad, ir pamats konstatēt morālā kaitējuma atlīdzināšanas priekšnoteikumus – iestādes prettiesisku faktisko rīcību, kā arī atzīt par pierādītu morālā kaitējuma atlīdzinājuma tiesisko pamatu. Šāds secinājums balstās uz apsvērumu, ka ikviena prettiesiska faktiskā rīcība rada fiziskās personas, uz kuru šī rīcība iedarbojas, tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārumu. Līdz ar to tiesai ir jālemj par atlīdzinājuma veidu un apmēru.

[18] Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmo daļu personisko un morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzdalību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus.

Atlīdzināšanas likuma 14.panta trešajā daļā noteikts, ka morālā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka apmērā līdz 3000 latiem. Ja nodarīts smags morālais kaitējums, atlīdzinājumu var noteikt apmērā līdz 5000 latiem, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzinājuma apmērs var būt līdz 20000 latiem. Saskaņā ar minētā panta ceturto daļu, ja iestāde vai tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, morālā kaitējuma patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt iestādes rakstveida vai publiska atvainošanās.

Izskatāmajā gadījumā iestādes faktiskā rīcība atzīta par prettiesisku tādēļ, ka būtībā nav veiktas nepieciešamās darbības, lai objektīvi noskaidrotu pieteicēja iesnieguma pamatotību un atkarībā no konstatētajiem apstākļiem sniegtu izvērtējumu, vai ārstniecības personu darbības bija tiesiskas un profesionālas. Proti, pieteicēja iesniegumā norādītie apstākļi ir ignorēti. Konkrēto situāciju raksturo arī tas, ka pieteicējs atrodas ieslodzījuma vietā un viņam nav iespēju izvēlēties, pie kuras ārstniecības personas vērsties. Ja pieteicēja notikumu apraksts ir patiess, tas nozīmē, ka konkrētā situācija ir palikusi bez kompetentas institūcijas izvērtējuma. Savukārt pieteicējam morālos pārdzīvojumus radījusi apziņa, ka viņam pēc būtības tiek liegta savu tiesību uz veselības aprūpi aizsardzība kompetentajā valsts pārvaldes iestādē. Līdz ar to ir ticams pieteicēja paskaidrojums, ka Veselības inspekcijas prettiesiskā faktiskā rīcība viņam izraisījusi baiļu, bezpalīdzības un pazemojuma sajūtas.

Turklāt, tiesa konkrētajā gadījumā par būtisku uzskata atlīdzinājuma funkciju atturēt iestādi no līdzīgu aizskārumu izdarīšanas nākotnē, jo konkrētās faktiskās rīcības prettiesiskumu rada nevis vērtējuma kļūdas, bet gan vērtējuma neveikšana.

Tiesas ieskatā rakstveida atvainošanās nevar sniegt pietiekamu gandarījumu par nodarīto morālo kaitējumu. Tiesa atzīst, ka izskatāmajā gadījumā ir atbilstīgi atlīdzināt pieteicējam morālo kaitējumu Ls 200 apmērā.

[19] Saskaņā ar APL 126.panta otro daļu, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas bijis atbrīvots un pieteikums pilnībā vai daļēji tiek apmierināts, valsts nodevu piespriež no atbildētāja.

Ar tiesneša 2009.gada 16.janvāra lēmumu pieteicējs no valsts nodevas samaksas atbrīvots daļēji, nosakot valsts nodevas apmēru Ls 5 (*lietas 31.-33.lapas*). Līdz ar to valsts nodeva Ls 15 apmērā piespriežama no atbildētāja.

[20] Saskaņā ar APL 126.panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu. Tā kā pieteicējs ir samaksājis valsts nodevu Ls 5 apmērā (*lietas 48.lapa*), šādā apmērā valsts nodeva ir piespriežama no atbildētāja par labu pieteicējam.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo un otro daļu, 246.-251., 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

daļēji apmierināt *R.G.* pieteikumu.

Atzīt par prettiesisku Veselības inspekcijas faktisko rīcību – Veselības inspekcijas Kontroles pārvaldes vadītāja 2008.gada 20.oktobra vēstuli Nr.G-3031/36-6-1090/7506.

Uzlikt pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt *R.G.* morālo kaitējumu Ls 200 (divi simti latu) apmērā.

Piespriest no atbildētāja Latvijas Republikas par labu pieteicējam *R.G.* viņa samaksāto valsts nodevu Ls 5 (piecu latu) apmērā.

Pārējā daļā *R.G.* pieteikumu noraidīt.

Uzlikt pienākumu atbildētājam – Latvijas Republikai iemaksāt valsts budžetā valsts nodevu Ls 15 (piecpadsmit lati).

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā divdesmit dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu namā.

Tiesnesis M.Šļakota